

Solemne Acte d'Investidura
com a Doctor *Honoris Causa*

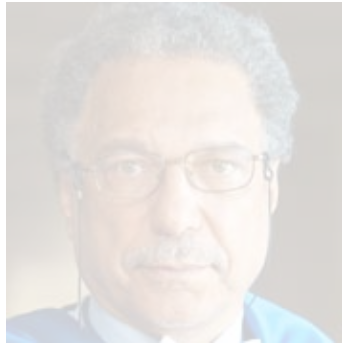

del Sr. Daniel Pauly

Universitat d'Alacant
28 de gener de 2013

Solemne Acte d'Investidura
com a Doctor *Honoris Causa*

del Sr. Daniel Pauly

U n i v e r s i t a t d ' A l a c a n t

28 de gener de 2013

LAUDATIO

- *Laudatio* pronunciada pel Sr. José Luis Sánchez Lizaso amb motiu de la investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant del Sr. Daniel Pauly

Em correspon l'immens honor i, al mateix temps, l'enorme responsabilitat, de proclamar la *laudatio* del professor Daniel Pauly en l'acte de la seua investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant, a proposta, per unanimitat, de la Facultat de Ciències.

Aquesta tasca és molt senzilla per la gran quantitat de mèrits que el professor Pauly acumula i, al mateix temps, molt complexa per la dificultat de resumir-los en un temps raonable.

Daniel Pauly va nèixer a França, es cria a Suïssa i estudia a Alemanya mentre treballa per a pagar-se els estudis. Va elaborar la seua tesi doctoral sobre biologia pesquera a la Universitat de Kiel el 1979.

Aquell mateix any es va incorporar, inicialment amb una beca postdoctoral, al Centre Internacional per a la Gestió dels Recursos Vius Aquàtics, *ICLARM* per les seues sigles en anglès, una institució amb seu a les Filipines que té com a principal objectiu la gestió dels recursos aquàtics com a mitjà per a lluitar contra la fam en països en vies desenvolupament. La seua estada a l'*ICLARM* es va perllongar fins al 1994 i allí va anar assumint responsabilitats creixents, fins a arribar a ser director de la seua principal divisió del 1986 al 1994.

Una de les seues principals preocupacions, quan es va incorporar a l'*ICLARM*, va ser que els models de gestió pesquera desenvolupats en els països industrialitzats de l'hemisferi nord requerien una informació extraordinàriament cara i inassumible per països amb menys recursos. Una part dels seus primers treballs van consistir en simplificacions dels models tradicionals perquè pogueren ser aplicats en condicions de menor disponibilitat de dades.

Un altre dels problemes que va abordar és que els models de gestió pesquera habituals requereixen conèixer les edats dels peixos que capturem. Per a determinar l'edat d'organismes marins els científics usem les marques que el contrast de les estacions deixa en les estructures esquelètiques dels organismes. En les zones temperades o fredes l'estacionalitat és marcada i la determinació de l'edat no sol presentar grans problemes. No obstant això, en aigües tropicals sense estacionalitat, la determinació de l'edat és molt complicada o, a voltes, pràcticament impossible. Precisament en zones tropicals es troben molts dels països amb menys recursos, i Daniel Pauly i els seus col·laboradors van desenvolupar eines per a poder gestionar les pesqueries en absència de dades d'edat que es basaven en la distribució de talles. Les eines desenvolupades inicialment a l'*ICLARM* i després millorades en col·laboració amb la *FAO* (*ELEFAN, FISAT, FISATII*) han constituït un enorme suport a la investigació pesquera en molts països no solament tropicals, sinó també en tots aquells que tenen recursos en què la determinació de l'edat és difícil, com en el cas dels crustacis.

El 1994 va deixar el càrrec de director en l'**ICLARM**, encara que va continuar com el seu principal assessor científic fins al 1997, i es va incorporar a l'escola de pesqueries de la Universitat de British Columbia, al Canadà, centre que va dirigir entre 2003 i 2008. Inicialment va treballar, encara en col·laboració amb l'**ICLARM**, en el desenvolupament del Fishbase, una base de dades de biologia de peixos, o més ben dit, una autèntica enciclopèdia sobre peixos (que posteriorment es va ampliar a altres organismes marins) per a facilitar l'accés de tota aquella informació rellevant per a la gestió pesquera que normalment es trobava dispersa i era de molt difícil accés.

Un altre dels reptes que tenim en la gestió de pesqueries actual és canviar d'una gestió basada en recursos independents, que no interaccionen entre si, a una gestió basada en l'ecosistema en la qual la pesca és un component més. Encara que hi ha consens científic sobre la necessitat d'aquest canvi, no és gens senzill abordar-lo. Una de les millors eines per a modelar ecosistemes marins i obtenir indicadors del seu estat ha sigut desenvolupada pel professor Pauly i els seus col·laboradors. Es tracta del model **ECOPATH**, amb les seues extensions **ECOSIM** i **ECOSPACE**, que ha significat una nova manera d'enfocar el funcionament dels ecosistemes marins.

Una de les aplicacions d'aquests models ha sigut estudiar l'impacte de la pesca. Els impactes directes sobre els organismes marins es poden abordar d'una manera relativament assequible. No obstant això, els efectes indirectes de la pesca, els efectes que estan generats per interaccions biològiques com la competència o la depredació, són més difícils d'estudiar. Actualment el professor Pauly lidera un ambiciós projecte "*The sea around us*", "*el mar que ens envolta*", el qual pren el nom del llibre de Rachel Carlson publicat el 1951 i té com a principal objectiu estudiar l'impacte de la pesca en els ecosistemes marins i proposar mesures per a mitigar-los.

Des d'aquest punt de vista, el professor Pauly és un dels principals defensors en l'actualitat de la necessitat de tenir zones tancades a la pesca per a assegurar el futur dels recursos marins. Encara que ara hi ha un consens científic en la necessitat de creació de reserves marines, el camí fins ací no ha sigut fàcil.

En el cas espanyol, aquesta via va començar per un treball de la Universitat d'Alacant de fa prop de 30 anys que va conduir a l'establiment de la primera reserva marina de l'estat espanyol a l'Illa de Tabarca, usant un concepte en aquells moments revolucionari: tancar una zona a la pesca perquè actue de repoblació de les zones veïnes. Els resultats obtinguts a Tabarca han permès que s'estenga el model tant dins com fóra del país. Actualment tenim una àmplia xarxa de reserves marines dependents tant de l'administració central de l'estat com de les comunitats autònomes i altres països han creat les seues reserves marines basant-se en l'exemple de Tabarca. De llavors ençà, l'estudi dels ecosistemes marins, els impactes que pateixen i la manera de gestionar-los, són línies d'investigació molt destacades a la Universitat d'Alacant. En l'actualitat oferim el grau en Ciències del Mar, únic en una universitat pública del Mediterrani espanyol, un màster en gestió pesquera sostenible que es fa en col·laboració amb el **CIHEAM** i amb el suport del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, que en la seua primera edició a Alacant han cursat estudiants de 14 països diferents; disposem del Centre d'Investigacions Marines, **CIMAR**, en col·laboració amb l'Ajuntament de Santa Pola en el qual organitzem cursos d'intercanvi amb estudiants nord-americans i de

la conca del mediterrani, i recentment hem creat una unitat mixta d'investigació amb l'Institut Espanyol d'Oceanografia per a optimitzar els recursos de les dues institucions.

Els nostres estudiants i professors fan intercanvis amb nombroses universitats i centres d'investigació internacionals, entre els quals hi ha la Universitat de British Columbia i altres centres en què es troben deixebles del professor Pauly; esperem que aquestes col·laboracions es puguin intensificar en el futur.

La trajectòria del professor Pauly es plasma en la formació de científics amb desenes de tesis de màster i doctorat dirigides en diversos països, més de 600 publicacions científiques, milers de cites. Se'l considera el científic més prolífic i citat en el seu camp. Ha rebut nombrosos premis i distincions internacionals com el Premi Internacional Cosmos de Japó el 2005, el premi Volvo de Medi Ambient de Suècia el 2006, el premi a l'Excel·lència en Ecologia d'Alemanya el 2007. Ha rebut també el reconeixement de l'Acadèmia de Ciències del Canadà, de la Societat de Pesqueries Americana, de la Societat de Biologia de la Conservació, de la Societat d'Ecologia de França i de la Comissió Oceanogràfica Intergovernamental de la *UNESCO*. Entre tots els premis i distincions que ha rebut vull destacar el que porta el nom d'un altre doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant, el doctor Ramon Margalef, que li va concedir la Generalitat de Catalunya el 2008.

El doctor Pauly ha rebut també doctorats honoraris d'universitats de Grècia, Canadà, Bèlgica, Holanda i Portugal

Aquests mèrits són extraordinàriament importants, però la figura del professor Pauly va més enllà dels mèrits acadèmics. Els científics tenim una responsabilitat moral amb la societat i la trajectòria de Daniel Pauly reflecteix el seu profund compromís per millorar la nostra societat. Una part molt important de la seua producció científica és d'accés obert, com també totes les eines que ha desenvolupat al llarg dels anys. De fet, molts ens vam subscriure fa molts anys a una revista anomenada *NAGA*, que era una revista de distribució gratuïta de l'*ICLARM*, per a llegir els treballs de Daniel Pauly que anaven dirigits a investigadors que treballaven en institucions que no es podien permetre costoses subscripcions a revistes internacionals de més "*prestigi*". Col·labora habitualment amb diverses ONG i no perd l'ocasió per a intentar influir en les decisions que adopten els governs i organitzacions internacionals que poden afectar la sostenibilitat dels ecosistemes marins. Així mateix, destaca per la seua extensa tasca de divulgació científica en una àmplia gamma de suports. Tota aquest important treball ha fet que la prestigiosa revista *Scientific American* l'escollira el 2003 entre els 50 científics amb més influència en la societat. Per tot això crec sincerament que tots li hem d'estar profundament agraïts. "Thank you Dr. Pauly".

Així doncs, una vegada considerats i exposats tots aquests fets, digníssimes autoritats i claustrals, sol·licite amb tota consideració i encaridament us demane, que atorgueu i conferiu a l'Excm. Sr. Daniel Pauly el suprem grau de doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant

- Discurs pronunciat pel Sr. Daniel Pauly amb motiu de la seua investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant

Abans de res m'agradaria compartir amb vostès la profunda emoció que sent en aquests moments. És per a mi un honor molt gran rebre aquest títol.

Però que jo haja d'estar ací no resulta obvi: la Universitat d'Alacant, al llarg dels anys, ha conferit doctorats honoraris a un impressionant nombre de distingits científics i personalitats, com a l'escriptor Mario Vargas Llosa, les novel·les del qual han eixamplat els nostres horitzons, a l'ecòleg Ramon Margalef, que ha inspirat tots els ecòlegs de la meua generació o Jane Goodall, el treball de la qual amb ximpanzés, i després en conservació de la naturalesa, ha obert els ulls a milions de persones.

Què faig jo en una companyia tan augusta?

Els humans han pescat des de temps immemorial. En realitat, a l'Àfrica de l'Est, la pesca, o si més no la recol·lecció de recursos costaners a les platges, pot haver sigut crucial en la nostra alimentació durant la joventut de la nostra espècie des de fa uns 200.000 anys.

En conseqüència, mentre els humans s'expandien geogràficament i els primers humans anatòmicament moderns van deixar Àfrica fa uns 70.000 anys, i ho van fer inicialment al llarg de la costa. En realitat arribem al nord del continent asiàtic fa escassament 30.000 anys. En qualsevol cas, aquesta afinitat per les zones costaneres i pel menjar que es derivava del mar no ha creat problemes importants fins a temps molt recents. El mar proveïa aliments i, quan no podia, nosaltres ens podíem moure a una altra zona o a un altre recurs.

Però nosaltres som llestos i hem eliminat a poc a poc moltes limitacions a les dimensions de les nostres poblacions. També, extraient la llum del sol continguda en el carbó i el petroli hem eliminat les restriccions en les dimensions dels nostres músculs o els dels nostres animals de tir. El mateix va ocórrer amb la pesca, fins llavors dependent del caprici dels vents per a impulsar les barques de pesca. Així, al final del segle XIX es van inventar i es van construir barques arrossegadores propulsades amb vapor, inicialment, a les costes de les Illes Britàniques. Allò va obrir la caixa de Pandora d'impactes immensament negatius que serien, al principi, emmascarats per l'enorme productivitat d'aquestes barques comparades amb les seues competidores de vela. No ens va preocupar que les barques arrossegadores mataren molts més organismes que aquells que perseguíem i que destruïren els hàbitats del fons del mar que requerien les espècies que els poblen.

Malgrat tot, les enormes captures no van durar i ben prompte van haver d'operar més lluny de la costa, al centre del mar del Nord, i encara més lluny i, al cap d'unes quantes dècades, les successores impulsades per dièsel d'aquelles primeres barques de vapor estaven treballant al voltant d'Islàndia, lluitant amb els islandesos per un peix que ells sempre havien pensat que era seu.

Un avanç ràpid fins a la segona dècada del segle XXI i amb la incorporació de la tecnologia de seguiment submarí desenvolupada durant la primera i la segona guerres mundials (per exemple, la sonda acústica) i la tecnologia de la guerra freda (*GPS*) en els vaixells de pesca i que s'utilitza en l'actualitat per a perseguir els peixos. Aquests vaixells desenvolupats pels països industrialitzats, incloent-hi Espanya, operen arreu, competint pel peix amb flotes locals a Àfrica, Sud-amèrica i el Pacífic Sud i, sovint, fan trontollar la seguretat alimentària dels països en què operen. La nostra estreta associació amb les costes i el mar s'ha convertit en una extracció i un consum quasi il·limitats de recursos marins, la degradació de les platges que abans servien de criador a les tortugues, la lenta degradació dels esculls de corall per massa bussejadors, si és que no són destruïts per pesca amb dinamita en un rampell de desesperació suïcida....

La biodiversitat que hem explotat durant mil·lennis està avui amenaçada, com també molts ecosistemes en els quals els recursos i les espècies estan inclosos. I des del final del segle passat, la captura de les pesqueries mundials ha anant decreixent. En realitat, com més pesquem, com més vaixells construïm, menys capturem. I no deixeu que ningú us diga que això no és un problema perquè nosaltres podem “conrear la mar”. Conrear la mar, com a mínim als països occidentals, consisteix a criar peix gran, com ara salmó o tonyina, amb una dieta de peix més petit com sardines i anxoves. Com més aqüicultura d'aquesta fem, menys peix tindrem perquè necessitem 2 a 4 quilograms de peix per a produir un quilo de salmó, i 10 a 20 quilos de peix per a cada quilo de tonyina. Aquest tipus d'aqüicultura és un negoci legítim —com fer cotxes de Fórmula 1— però no serem capaços de reemplaçar les pesqueries perdudes per aquest tipus d'aqüicultura més del que podríem esperar reemplaçar els tramvies d'Alacant per una flota de cotxes de Fórmula 1 i declarar resolt el problema de transport públic en la vostra ciutat.

Jo he treballat durant molts anys com un científic de pesqueries clàssic sota la suposició que la sobrepesca ocorria perquè no sabíem prou dels estocs que explotàvem. En les dues primeres dècades de la meua carrera vaig tenir molt d'èxit desenvolupant mètodes per a la gestió de les pesqueries, particularment als tròpics. Gradualment, però, em vaig adonar que el nostre principal problema, tant en països tropicals en vies de desenvolupament com en les economies avançades no és la falta de coneixement biològic sobre els estocs pesquers que explotem, sinó la falta d'incentius adequats per a fer-ne una explotació sostenible, particularment per als polítics.

Influir en les polítiques, no obstant això, no és una tasca que un científic acostume a fer i jo em vaig adonar, quan vaig decidir no acceptar l'*status quo* mai més ni tampoc adoptar un paper passiu, que jo, com a científic, se suposava havia de

continuar jugant, que necessitaria anar a l'opinió pública i aconseguir aliats si volia ser efectiu. Aquest és el motiu de la meua participació en organitzacions no governamentals preocupades pel medi ambient que actualment tenen una gran base científica i són l'audiència natural dels científics orientats a la conservació.

A mitjan anys 90 del segle xx, quan vaig començar a advertir sobre l'estatus de les pesqueries globals, alguns col·legues com per exemple Jeremy Jackson, de la institució oceanogràfica Scripps a Estats Units, i Ransom Myers, de la Universitat de Dalhousie al Canadà, també van publicar anàlisis globals de les pesqueries que il·lustraven els profunds i nocius efectes de les arts de pesca industrials, especialment de l'arrossegament, en els ecosistemes marins. En uns pocs anys vam reeixir a defensar davant del públic interessat a Europa Occidental i Amèrica del Nord i davant de la majoria dels nostres col·legues, que la biodiversitat marina i les pesqueries estaven en crisi a tot el món i que un nou règim, que emfatitzara la reconstrucció de les poblacions esgotades i la creació de reserves marines havia de ser aplicats si volem continuar obtenint menjar procedent del mar en el futur. Això és particularment cert per als recursos marins dels països de la Unió Europea, els subsidis massius de la qual han ajudat al seu esgotament en les últimes dècades, i a la recuperació dels quals encara no se li dóna la importància que mereix a pesar que la Comissió Europea ha diagnosticat correctament el problema.

Els molts col·legues que m'han ajudat a arribar a aquest punt no són ací ara - però sent que jo els represente a ells ací. En realitat, aquesta és l'única manera que jo puc esperar merèixer estar en la mateixa llista que Mario Vargas Llosa, Ramon Margalef i Jane Goodall i d'altres que han sigut així honorats per la Universitat d'Alacant.

Gràcies

- Discurs de benvinguda al professor **Daniel Pauly** al Claustre de Doctors de la Universitat d'Alacant, per part del rector de la UA, **Manuel Palomar Sanz** en la cerimònia d'investidura del 28 de gener de 2013

Deixeu-me, primer de tot, que us done les gràcies a totes i a tots per haver-nos volgut acompanyar hui ací, al Paranimf de la nostra universitat, en aquest acte de la festivitat de Sant Tomàs d'Aquino. Per a mi és un plaer i un honor presidir-lo per primera vegada com a rector de la nostra Universitat.

El solemne acte que celebrem avui manté viva una tradició universitària que es remunta a 1880, data en què el papa Lleó XIII va proclamar Sant Tomàs d'Aquino patró de les universitats. Des d'aquella data, totes les universitats han convertit aquesta festivitat en una jornada de celebració, durant la qual es fa lliurament de distincions molt sentides i totalment arrelades a la institució universitària.

Les meues primeres paraules de reconeixement van adreçades a les titulades i titulats en el curs 2011-2012, que avui estan representats ací per les companyes i els companys que han aconseguit els premis extraordinaris en les respectives especialitats. Sóc coneixedor que els anys que heu passat en la universitat han sigut, per a totes i per a tots, una etapa de la vostra vida particularment intensa. Han sigut anys d'estudi, de qualificació professional i, també, de formació humana al costat dels vostres col·legues i del vostre professorat. Estic segur que sempre conservareu un gran i entranyable record dels temps d'estudiants universitaris en aquest campus.

Els estudis que amb esforç heu seguit a les aules de la nostra Universitat us han enriquit, per tant, com a professionals i com a persones. En molts casos la possibilitat de cursar una carrera només ha sigut factible gràcies al compromís i l'esforç de les vostres famílies i al suport de les persones que estimeu. Estic convençut que també per a elles aquests estudis han significat sacrificis i, per això, el fet que els culmineu amb èxit és una satisfacció compartida per tots.

En vosaltres, nous titulats i titulades, queda representada l'aspiració dels universitaris per accedir al coneixement científic i crític dels diversos camps del saber humà.

Us felicite per l'èxit, i us anime, en el desenvolupament del vostre exercici professional, a ser un exemple vivent del comportament ètic dels estudiants de la Universitat d'Alacant; a ser ambaixadors permanents dels seus valors de tolerància, d'esperit crític i de comportament responsable. La societat posa en vosaltres totes les expectatives per a arribar a un món més just, més lliure i més solidari; i jo sé que sabreu estar a l'altura.

Vull felicitar, també, els doctors que heu pujat a aquesta estrada per a rebre, després d'anys d'esforços, el premi extraordinari que mereixeu. Rebeu la més afectuosa i reconeguda enhorabona.

Permeteu-me que faça extensiu el meu reconeixement als vostres directors de tesi, els quals us han orientat, ajudat i animat

perquè el vostre treball arribe a bon port. Els agrairisc públicament la dedicació i l'interès que han posat perquè cadascun de vosaltres haja contribuït amb la tesi doctoral a generar nou coneixement i també a obrir noves vies per a investigacions futures. Sens dubte que per als vostres directors és un motiu de satisfacció i d'orgull veure que el treball que heu fet ha sigut reconegut avui amb el premi extraordinari.

En aquesta celebració de la festivitat de Sant Tomàs d'Aquino, acabem d'investir doctor honoris causa de la nostra universitat: el doctor Daniel Pauly.

Vull donar-li la benvinguda i dir-li que ens sentim molt honorats amb la seua incorporació al claustre. La seua trajectòria, la seua dedicació, han de ser un exemple per a tots nosaltres.

Les universitats reservem la concessió del grau acadèmic més alt a aquelles persones que, al llarg de la seua vida, han acreditat mèrits excepcionals en pro de la ciència, de la cultura, de l'art o del progrés de la societat. Com ha exposat el padrí, el nostre nou doctor reuneix mèrits sobrants per a ser mereixedor d'aquest guardó, i per això vull agrair-li que, acceptant incorporar-se a la nostra Universitat, ens permeta beneficiar-nos del seu prestigi i dels seus coneixements.

Vull felicitar també el prof. Dr José Luis Sanchez Lizaso per la brillant laudatio, que posa de manifest la rellevancia científica i academica del profesor Pauly

Permítanme aquí y ahora, cuando soplan fuertes vientos privatizadores, que defienda abierta y claramente los servicios públicos. En la tercera oleada del Barómetro de Confianza Institucional, que periódicamente lleva a cabo *Metroscopia*, interrogados los encuestados sobre su aprobación o desaprobación respecto de la forma en que una serie de instituciones, grupos sociales y figuras públicas estaban desempeñando sus funciones, los resultados arrojan pocas dudas. De un lado, los ámbitos institucionales que, por su desempeño profesional, obtienen los mayores niveles de aprobación resultan ser precisamente los que se están viendo más castigados por los recortes en el dinero público: es el caso de los médicos y científicos, de la enseñanza pública, de la Universidad y de la sanidad pública, junto con las pequeñas y medianas empresas, las policías, las ONGs, Cáritas y hasta los funcionarios, todos ellos con márgenes de aprobación muy superiores a los de desaprobación. En concreto, la Universidad recibe, por el modo en que desempeña sus funciones, la aprobación del 74% y la desaprobación del 23%, con un saldo favorable de 51 puntos porcentuales. Y en el caso de los científicos, la mayor parte de los cuales radicados en las universidades, su grado de aprobación asciende al 90% y el de desaprobación al 6%, con un diferencial de 84 puntos positivos. En el otro extremo, bueno, ya saben, las que se imaginan, que son también, por cierto, las que más se han beneficiado y benefician de las aportaciones públicas.

En condiciones de incertidumbre y riesgo, como las actuales, los servicios públicos, el compromiso moral y político de los Estados para con el bienestar de sus ciudadanos es más exigible y necesario que nunca, lo que debería obligarnos a repensar el papel de los gobiernos y sus prioridades autoasumidas o impuestas.

Las sociedades desarrolladas son sociedades del conocimiento. En cierto modo, dicha denominación es redundante, ya que en todas las épocas lo que ha determinado decisivamente qué zonas o países eran ricos o pobres de forma duradera y sostenible ha sido en última instancia el dominio del conocimiento, más que la naturaleza de sus actividades o la dotación de recursos naturales. Resulta indudable, sin embargo, que en la producción y distribución del conocimiento la universidad ocupa una posición central,

si bien sus potencialidades se ven circunscritas por el entorno sociocultural, el entorno económico y la cualificación y calidad del entorno empresarial. A su vez, los aportes de las universidades debieran contribuir a mejorar el entorno sociocultural, a promover y modernizar el entorno económico e institucional, y a acrecentar y recualificar el capital humano y la capacidad organizativa y directiva de las empresas.

La Universidad, en consecuencia, lejos de rehuir sus responsabilidades, debe asumir los hechos, afrontar esta rugosa realidad, y emprender las medidas que estén en su mano para corregir un rumbo poco afortunado. En concreto, mejorando el ajuste entre oferta y demanda de estudios universitarios tanto respecto a los potenciales estudiantes como respecto al mercado de trabajo, favoreciendo una oferta diferenciada, ágil y atenta a nuevas necesidades, tendencias y problemas en los grados, pero aún más decisivamente en los posgrados, la piedra de toque de una estrategia de especialización. En segundo lugar, desarrollando la oferta de formación continua para los ya titulados, importante, sin duda, para la adaptación entre la formación inicial y los contenidos y atribuciones de los puestos de trabajo, pero también para el desarrollo profesional posterior. En tercer lugar, afinando la información sobre las oportunidades de inserción laboral que las distintas titulaciones brindan. Por último, promoviendo la formación para el empleo, acordonando la transparencia en las cualificaciones y su conciliación con las necesidades de las empresas, en el corto y largo plazo, a la hora de diseñar itinerarios formativos y complementos de formación, fundamentalmente prácticos.

La Universidad, sin embargo, no trabaja única y exclusivamente para la corrección de sus ineficiencias internas. Sabe, en fin, que no es un ente abstracto y separado de un entorno que aspira a transformar, sino agente activo de un cambio imprescindible. Cambio, en primer lugar, del ambiente sociocultural, en favor de una vida más rica, informada y activa, fundamento del ejercicio de una ciudadanía plena. Pero también, cambio de un modelo productivo en declive y sin futuro.

En las sociedades desarrolladas, como ya he señalado, se verifica una retroalimentación virtuosa entre las universidades y su entorno tecnológico, económico, institucional y sociocultural, de modo que en dicha *“atmósfera”* la economía, la sociedad y un cierto *“ambiente”*, que aúna tecnología, talento, creatividad y tolerancia sustentan a sus universidades demandando sus servicios y contribuyendo a su desarrollo, al tiempo que éstas generan la formación, la investigación y la transferencia tecnológica que demanda su entorno.

Dicho entorno se ha caracterizado en las últimas décadas, y singularmente en la última, por su resistencia al cambio, por su *“dependencia de la senda”*, una senda agotada y equívoca, basada en sectores maduros y con baja intensidad tecnológica, insuficiente capacidad de innovación en procesos y escasamente productivos.

El resultado, como es notorio, ha sido la negativa trayectoria de la economía alicantina en la última década, la pérdida de su posición relativa respecto a la media europea, española e, incluso, valenciana, y también su incapacidad para aprovechar el capital humano y tecnológico que la formación superior tendencialmente brinda.

En esta tarea, sin embargo, la Universidad de Alicante no puede sustituir la acción de las administraciones públicas, de las empresas, de la sociedad civil en su conjunto, que tan importantes fueron para su puesta en marcha y desarrollo en sus inicios.

Hoy como ayer, quisiéramos acompañar y ser acompañados, ayudar y ser ayudados para afrontar un cambio de piel tan difícil como estimulante.

Así, de las Administraciones esperamos un marco de financiación suficiente y estable, que considere, como demandó el Comunicado de Rectores y Rectoras de las Universidades Públicas Españolas, emitido en diciembre del pasado año, la educación superior, la investigación, el desarrollo y la innovación, intrínsecamente unidas entre sí, no como un gasto, sino como una inversión, ya que sin conocimiento no habrá progreso. A cambio, las universidades nos comprometemos —y cito literalmente— *“a incrementar la eficacia y eficiencia de nuestras instituciones, y a continuar con la transparencia y la rendición de cuentas ante la sociedad, con el fin de que nuestras universidades sigan impulsando la cohesión social en nuestro país y sean motores y fuentes de conocimiento y riqueza”*.

De las empresas, quisiéramos su apoyo, a través de múltiples vías, que deben definirse de mutuo acuerdo y mediante regulares y constantes contactos.

La especialización y la internacionalización de las empresas no es una opción, sino una necesidad. Y la internacionalización y especialización de las actividades empresariales requiere de personal cualificado, capaz de gestionar la mayor complejidad que comporta, por más que el genio emprendedor sea insustituible, y la capacidad de conformar entidades colectivas de alta productividad el verdadero eje de una economía competitiva y dinámica.

A las familias y a nuestros estudiantes, en fin, les pedimos no solo que tomen en consideración las características del mercado laboral sino que cultiven aquellas características personales —la motivación de logro, la cultura del esfuerzo, la disciplina y capacidad de autoorganización, la flexibilidad y movilidad— que favorecen la empleabilidad.

Déjeme ahora recapitular sucintamente lo que aportamos y lo que demandamos las universidades. Y lo que pretendemos. Por supuesto, en el corto plazo, las universidades, por los impactos directos, indirectos e inducidos de su actividad son un motor no menudo de las economías locales, tanto en términos de Valor Añadido Bruto como de empleo.

Un reciente informe ha calculado la contribución de las universidades públicas valencianas al crecimiento económico de la renta per cápita de la Comunidad Valenciana en las dos últimas décadas en 0.6 puntos porcentuales anuales, lo que representa casi una cuarta parte del crecimiento en dicho periodo (23.4%).

Además, en la medida en que los universitarios muestran tasas de ocupación más altas y obtienen mayores salarios, pagan más impuestos directos e indirectos, e incrementan la recaudación fiscal. De modo que, en términos estrictamente económicos, el saldo entre el esfuerzo financiero que representa el gasto público en educación universitaria pública y el aumento de la recaudación fiscal derivado de los mayores impuestos que pagan los titulados universitarios, es positivo para el conjunto social.

Acuciados, no obstante, por una agobiante situación económica haríamos mal en aceptar una conversación pública sobre las contribuciones de la universidad a la sociedad en términos exclusivamente económicos.

Son evidentes y mensurables algunos de los efectos positivos de la educación universitaria en situaciones significativas de la vida societaria, desde estilos de vida más saludables hasta mayores y mejores vínculos sociales, desde una superior confianza en sí

mismos y en los demás hasta una más alta valoración del trabajo, desde una mayor participación política hasta una reducción de las desigualdades entre los sexos en las relaciones personales, que desgraciadamente no ha resultado extensible al mercado de trabajo ni a la relación salarial, donde siguen primando la discriminación y la segregación

Aceptar, sin embargo, que solo lo mensurable existe nos retrotraería a la parábola del dipsómano que busca en la noche el objeto perdido bajo un farol, no porque crea que puede estar allí, sino porque es allí donde hay algo de luz, una restricción inaceptable. Quiero decir, que los estudios universitarios son también la ocasión para el disfrute de una vida más plena, para aprender a ser críticos con los males del mundo, para un mejor conocimiento del pasado que nos prevenga de los problemas del presente, para una participación informada en la vida social y política, o para el mero amor por el conocimiento. Y hay muchas disciplinas sin, en principio, ningún efecto directo, ni siquiera indirecto, en la productividad, que nunca hemos dudado en enseñar a nuestros hijos desde niños, conscientes de que en la práctica la mayor parte de los problemas que la vida nos plantea no tienen la elegancia de un modelo matemático ni la eficacia de una técnica probada. Más aún, hasta en los trabajos que aplican disciplinas que son relevantes para la productividad, gran parte de los conocimientos obtenidos en los colegios, institutos y en las universidades, carecen de importancia directa en la práctica laboral, sin que por ello hayamos dudado nunca de su necesidad; de la necesidad, en fin, de que un economista sepa algo de Mendel o de filosofía, de política o de historia, el diseñador de páginas web algo de arte, el ingeniero a redactar correctamente un informe, el informático a presentar en público sus resultados, o el bioquímico a disponer de un cierto sentido musical o filosófico sobre la aleatoriedad necesaria de la vida.

Traigo esto a cuento de los debates recientes sobre el mapa de titulaciones. Cierto, como ya he señalado, estamos obligados, por imperativos económicos, a recortar gastos y a racionalizar nuestros recursos colectivos, mejorando el ajuste entre oferta y demanda en relación con las efectivas oportunidades que el mercado laboral brinda. Pero, además de que, en el caso de la Universidad de Alicante, la oferta de grados está bien estructurada y ajustada a la demanda, a la hora de establecer indicadores sobre qué titulaciones deben seguir ofertándose, deberíamos considerar alguna circunstancia más que el número de alumnos matriculados en los últimos cursos. Deberíamos, por ejemplo, tener en cuenta argumentos relativos a la relevancia de esos estudios en la preservación del patrimonio cultural local y global, la distribución geográfica del título y su singularidad en el contexto del sistema universitario público valenciano, su impacto en la producción científica reconocida de la universidad, su implantación y prestigio en la comunidad académica o social de referencia, el coste del PDI de la especialidad que se vería eventualmente privado de la docencia en su especialidad y la empleabilidad de sus egresados en el contexto de referencia.

Quiero finalizar felicitando a toda la comunidad universitaria en este día del patrón de la universidades con el convencimiento de que el esfuerzo individual favorecerá el bien común de la universidad de Alicante y de todos que trabajamos en ella.

Muchas gracias!

ÀLBUM FOTOGRÀFIC DE LA CERIMÒNIA

**DOCTORS HONORIS CAUSA PER
LA UNIVERSITAT D'ALACANT**

-
- Eusebio Sempere 1984
José Pérez Llorca 1984
Francisco Orts Llorca 1984
Alberto Sols García 1984
Russell P. Sebold 1984
Juan Gil-Albert 1985
José María Soler 1985
Severo Ochoa 1986
Antonio Hernández Gil 1986
Abel Agambeguián 1989
Joaquín Rodrigo 1989
Germà Colón Domènech 1990
José María Azcárate y Ristori 1991
Andreu Mas-Colell 1991
Juan Antonio Samaranch Torelló 1992
Manuel Alvar López 1993
Erwin Neher 1993
Bert Sakmann 1993
Jean Maurice Clavilier 1994
Antonio López Gómez 1995
Jesús García Fernández 1995
Jacques Santer 1995
Enrique Llobregat Conesa 1995
William Cooper 1995
Eduardo Chillida 1996
Mario Benedetti 1997
Gonzalo Anes y Álvarez de Castrillón 1998
Enrique Fuentes Quintana 1998
Luis Ángel Rojo Duque 1998
Juan Velarde Fuertes 1998
Elías J. Corey 1999
Ramon Margalef i López 1999
Enric Valor i Vives 1999
Bernard Vincent 2000
Ignacio Bosque Muñoz 2000
Humberto López Morales 2000
Tyrrell Rockafellar 2000
Manuel Valdivia Ureña 2000
Gonzalo Halffter Sala 2000
Eduardo S. Schwartz 2001
Johan Galtung 2002
Immanuel Wallerstein 2002
Alonso Zamora Vicente 2002
Miquel Batllori i Munné 2002
Antoni M. Badia i Margarit 2002
Robert Marrast 2002
Ryoji Noyori 2003
Manuel Albaladejo 2003
William F. Sharpe 2003
José María Bengoa Lecanda 2004
M.ª Carmen Andrade Perdrix 2006
Antonio García Berrio 2006
Pedro Martínez Montávez 2006
Muhammad Yunus 2006
Alan Heeger 2007
Robert Alexy 2008

Eugenio Bulygin 2008
Elías Díaz García 2008
Ernesto Garzón Valdés 2008
Mario Vargas Llosa 2008
Boris Mordukhovich 2009
Jane Goodall 2009
André Clas 2010
Manuel Seco Reymundo 2010
Avelino Corma Canós 2011
Ramon Pelegero Sanchis 2011

Deborah Duen Ling Chung 2011
Alan Loddon Yuille 2011
José Luis García Delgado 2011
Eusebio Leal Spengler 2011
Marilyn Cochran-Smith 2012
Linda Darling-Hammond 2012
Gloria Ladson-Billings 2012
Filippo Coarelli 2012
Carlos de Cabo Martín 2012
Daniel Pauly 2013